

Börzsöny-hegység és az Ipoly völgye

2016. szeptember 10-én reggel hét órakor ragyogó napsütésben, a busz fedélzetén 26 túratárral indultunk a Börzsöny felé.

Utunk első állomása **Nagymaros** volt, ahol megtekintettük az eredetileg 13. században épült templomot, melyet többször átépítettek bővítettek. Jelenlegi formáját 1771-ben nyerte el, amikor Barokká alakították. A templomba sikerült bejutnunk, így nem csak a bejáratnál található gótikus csillagboltozatot és korabeli ábrázolást, hanem a templom belsejében az átépítések nyomait is megtekinthettük. A templom után rövid sétát tettünk a Duna-parton, ahol gyönyörködhettünk a visegrádi fellegvár panorámájában.

Utunk következő állomása az idén átadott „**Transzbörzsönyi kisvasút**”-on való végigutazás volt. A középső szakaszon az idén augusztusban forgalomba helyezett „Tobi” nevű motorvonattal utaztunk, melyet két héttel az utunk előtt használtak először utasforgalomban.

A Szob – Márianosztra – Nagyirtás - Nagybörzsöny kisvasutat több szakaszban adták át a forgalomnak több évtizedes szünet után. A középső szakaszon, ahol az idén új pályát építettek, soha nem zajlott utasforgalom, csak fa illetve egyéb erdei termények szállítása. A vonal legmagasabb pontja Nagyirtáspusztá előtt található Szob irányából. Márianosztra felől, a szintkülönbséget a vonal hatalmas és látványos szerpentinekkel, míg Kisirtáspusztá és Nagyirtáspusztá között az országban egyedülálló csúcsfordító művel küzdik le a vonatok.

Nagybörzsönyben első látnivalónk a **vízimalom** volt, mely magánkézben van és működésképes lenne, ha elegendő lenne a víz a működtetéséhez. A vízimalomban lévő kiállítás bemutatja a molnár mesterség és a hozzá kapcsolódó eszközök fejlődését, illetve a malom gépészeti berendezései között sétálva lehet megtekinteni annak korabeli eszközeit. A malomszerkezet mai hengerszékei az 1930-as években kerültek beépítésre.

A vízimalom megtekintése után a helyi különleges réteseket és kuglófokat kóstoltuk meg, majd a rövid ebédszünet után következett a **Bányásztemplom** megtekintése.

A Fájdalmas Szűznek szentelt Bányásztemplom gótikus stílusban épült a 14. század első felében. A török hódoltság idején protestáns templom lett. 1710-ben visszakerült a katolikusokhoz majd 1788-ig volt Börzsöny plébániatemploma. A bányásztemplom udvarában áll a római katolikus plébániaház támpilléres, tornácos épülete, ami 1754-ben épült barokk stílusban. Alatta nagykiterjedésű pince található. A település hajdani gazdagsági visszaköszön a templom berendezésén és méretein is.

A bányásztemplom megtekintése után az évszázadok alatt szinte változás nélkül fennmaradt **Szent István Templomot** is meglátogattuk.

A templom hajója és szentélye a 13. század elején épült, majd a tatárjárás után egészült ki a díszes főpárkánnyal és toronnyal. Ez volt a település plébániatemploma egészen a 15. század elejéig. Zsigmond király német bányászokat telepített ide a nemesércek kitermelésére, ők a völgyben alakították ki lakhelyüket, s akkor épült föl a nagyobb méretű Bányásztemplom. 1779-ben annyira lepusztult, hogy gondolkodtak a lebontásán is, erre azonban a király és a püspök adományának köszönhetően szerencsére nem került sor.

1894-ben egy villámcsapás után kellett helyreállítani. 1965-66-ban R. Ratkai Ida vezetésével műemléki feltárást végeztek, majd Erdei Ferenc tervei alapján szakszerűen helyreállították.

A templom megtekintése után folytattuk utunk az Ipoly folyását követve. A folyó Magyarországi szakasza mentén vezető főúton értük el Nógrádszakált, utunk utolsó állomását.

Nógrádszakáltól északra, közvetlenül az Ipoly folyó által jelzett magyar-szlovák határ szakaszon egy vulkáni üledékekből álló képződménycsoport bukkan a felszínre.

Feltehetően egy nagyobb folyam tengerparti deltatorolatánál halmozódott fel az a hatalmas mennyiségű üledék, amelybe a **Páris patak** egyre jobban bevágja medrét. A kavicsos, homokos üledék gyengén keresztarétegzett, helyenként tufás márga vagy riolittufa rétegek települnek benne. Ezek igen szép levéllenyomatokat őriznek. A völgy más részein sok vörös színben játszó, opálosodott hatalmas fatörzs került a felszínre. A folyami üledékből több helyen nagyméretű vulkáni andezit és mélységi gránittömbök preparálódtak ki, helyenként pedig erősen összecementálódott konglomerátumok válnak le a meredek falból. Ezek a vízmosásban sorakozó, több tonna súlyú kőzettömbök a hajdani folyam vizének roppant erejére engednek következtetni

A szurdokvölgyben tett kb. 1 órás séta után csapatunk a nap élményeivel telve indult hazafele.

Ez a szép út a VI. Kerület Terézvárosi Önkormányzat támogatásával valósult meg, melyet tagjaink nevében ezúton is köszönünk.

Véső Tamás
túravezető